

KERSTESSAY DEEL II | OVER DE REALITEIT VAN EEN METAFOR

DE HUNKERING VAN ONS ALLEMAAL

LOUISE O. FRESCO vraagt u om te kijken. Te kijken in de ogen van de honger die Miriam en Annie treft. En niet alleen te kijken, maar ook te zien. Te zien dat honger mensen uitput en verslapt, maar hen ook uitsluit.

Honger als lot

Miriam en Annie leven elk in een andere wereld. Miriam lijdt honger omdat een burgeroorlog haar van haar en huis verdreven heeft, Annie door scheiding, werkloosheid en gebrek aan opleiding. Maar er is veel dat hen verbindt. Beiden kwamen zonder schuld in een neerwaartse spiraal van armoede, honger en isolement terecht waaruit zij zich op eigen kracht niet kunnen bevrijden.

Wat echte honger is, beseft u liever niet. Voor Miriam en Annie kunt u niets doen, maar kijk voor een keer niet weg. Zeg voor een keer tegen uzelf: kijken heeft wel zin, al is het maar even. Ik vraag u niet veel. Ik zal u ook niet vermoeden met die te gedetailleerde plaatjes die je zo op het internet vindt: uitgemergelde mensen, stervende kinderen of door obesitas verlamde wanstaltige lichamen. U kijkt zonder dat u begrijpt wat u ziet. Het knagende gevoel dat u zo nu en dan overvalt als u een maaltijd overslaat en geen gevulde chocolade of frieten uw incidentele honger stillen, heeft daar helemaal niets mee te maken. Wat honger? Honger is niet een kwestie van een maaltijd missen, en ook niet van twee of drie, noch van een week vrijwillig vasten of jezelf aan een streng dieet onderwerpen. Want dan houdt u nog controle over uw bestaan, dan is niet eten een eigen keuze.

Voor u is er altijd een uitweg als u een keer geen tijd hebt om te eten, supermarkten met steeds langere openingstijden, fastfood-restaurants, benzinestations. In de geruststellende anonimiteit van de neonlichten van de avondwinkel kunt u uw slag slaan als u honger denkt te hebben. Laad gerust

Weinig onteert de mens zozeer als de radeloze onmacht van een ouder die een kind niet kan voeden, of volstopt om het tot zwijgen te manen

uw mandje vol met comfortfood. Tenzij u de weg van Annie opgaat, met literbakken roomijs, kant-en-klare lasagne druipend van de kaas, familieverpakkingen chips, gaat het bij u slechts om trek of een lichte verslaving. Echte honger is elke avond, ja elke avond, met te weinig voedsel in je maag

gaan slapen, of juist met het teveel dat toch weer als te weinig voelt, en een peilloze leegte en pijn voelen. Echte honger veroorzaakt die voortdurende uitputting van een lichaam dat zichzelf opvreet omdat het niet de juiste voedingsstoffen binnenkrijgt, waarvan de spieren verslappen, de huid vaal en pukkelig raakt, de botten broos worden en de tanden verbrokkelen.

Aarde, papier, boomschors

Honger en tweelingzusje armoede begrijpt u niet door te kijken naar de zielige, door het noodlot getroffen individuen. Honger en armoede zijn sociale verschijnselen die een fysiek en geestelijk verlamdende aan-doening veroorzaken die zich van de ene op de volgende generatie voortzet. Weinig onteert de mens zozeer als de radeloze onmacht van een ouder die een kind niet kan voeden, of volstopt om het tot zwijgen te manen. Onmenselijk is het voedsel te eten dat die naam niet waardig is, onmenselijk is het graaien en volproppen. Voor wie honger lijdt, is alles voedsel, zoals Charlie Chaplin demonstreerde met de zorgvuldige bereiding van een schoen voor Thanksgiving in *The gold rush* (1925). Acute honger kan mensen tot waanzin drijven: leer, aarde, papier, boomschors, alles kan de maag vullen, zelfs als het bedorven is. Honger

drijft ook tot egoïsme, tot stelen, agressie en onbarmhartigheid. Honger is hartverscheurend omdat het de mens ontmenselijkt en de beschaving ondermijnt, ondanks de anekdotes van adembenemende onbaatzuchtigheid en barmhartigheid, de laatste homp beschimmeld brood die in Auschwitz

Honger is niet een kwestie van een maaltijd missen, en ook niet van twee of drie, noch van een week vrijwillig vasten of jezelf aan een streng dieet onderwerpen

werd gedeeld. Wat de menselijke soort uniek maakt, vergeleken met bijna alle primaten, is dat wij bereid zijn voedsel te delen buiten de directe afstammingsgroep. Honger en armoede betekenen uitsluiting. Wie honger heeft, kan niet goed deelnemen aan de samenleving, is te zwak om te wer-

ken, chronisch te moe om te streven naar een beter bestaan. Ondervoede én overvoede moeders krijgen baby's die met een achterstand ter wereld komen, hun brein is onderontwikkeld, ze leren te langzaam. Miriam geeft haar lot door aan Warda die misschien niet overleeft, en als ze dat wel doet, weinig kans heeft een gezond kind te krijgen. Annie heeft twee ziekelijk dikke kinderen die niet weten hoe het is om gewoon boodschappen te doen voor een warme maaltijd, die te bereiden en daarna samen aan tafel te zitten, een echte tafel met bestek en servetten. Honger, ook in de vorm van overvoeding, erf je. Ieder verhaal van honger is uniek. Naast Miriam en Warda zijn er alleen al in Afrika

© Randall Casaer

bijna 800.000 vluchtelingen, niet allemaal zo acut ondervoed, maar een voor een bedreigd door geweld en onzekerheid, onbeschermd door de staat, opgevangen in kampen waar ze hun vertrouwde maaltijden niet krijgen. De meeste honger komt voor in disfunctionele of totalitaire staten of bij grootschalige ontwrichting na een natuurramp. En naast Annie en haar kinderen lijden meer dan twee miljard mensen aan overgewicht of obesitas. Twee keer zoveel als er ondervoede mensen zijn. Nog nooit zijn het er zoveel geweest.

Morgen deel 3: Het hongerige lichaam.

Louise O. Fresco

Schrijfster en voorzitter van de raad van bestuur van de universiteit van Wageningen (Nederland), die gespecialiseerd is in voeding en leefomgeving. Ze is auteur van onder meer 'Hamburgers in het paradijs' (Prometheus Bert Bakker, 2012)